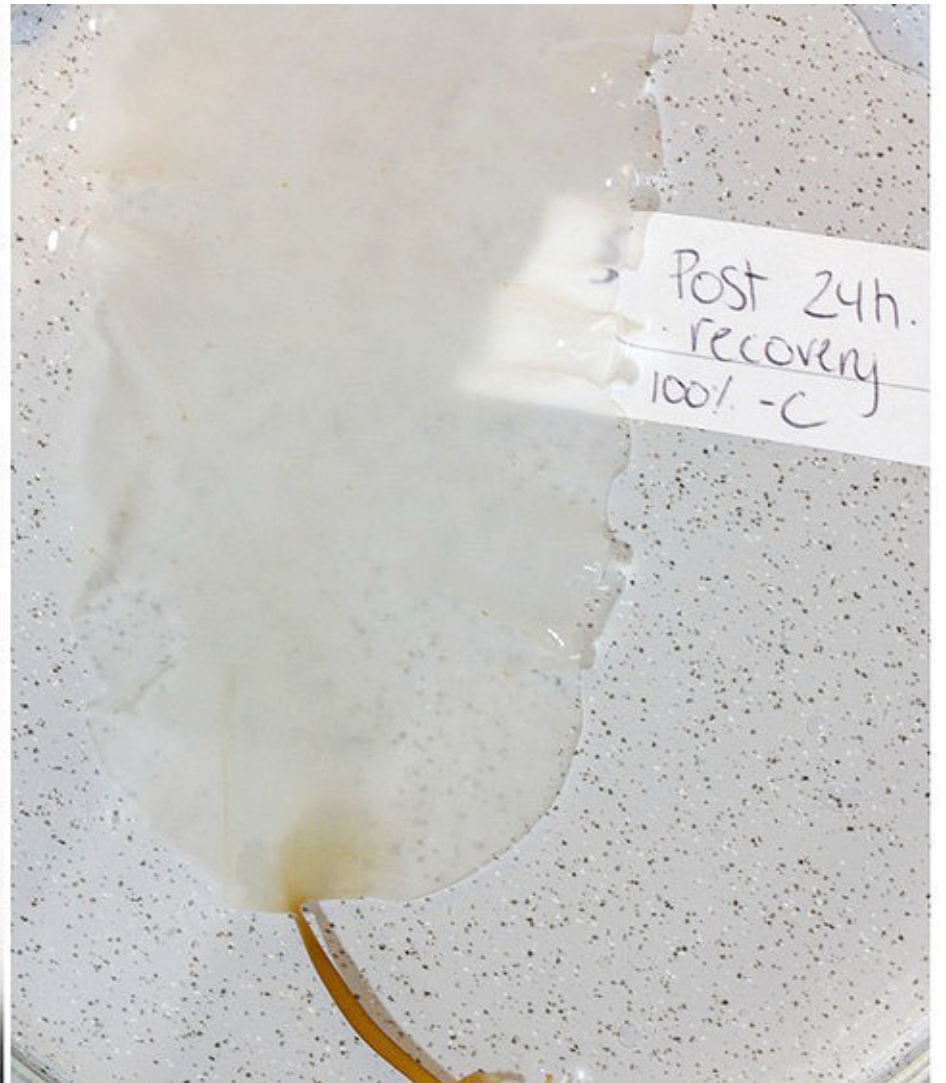

Alingin oyðir taraskógin

Kári Thomsen

Tá granskarar á Havforskningsinstituttet í Noreg gjørdur royndir at kanna taravøkstur ut fyri Bergen, og høvdu hongt sukurtara út fleiri støð fyri at kanna gróðurin, komu teir meira og minni av tilvild eftir, at á einum stað var tarin fólgaður, oguttan at nøkur frágreiðing kundi gevast til orsökina.

Tá spurt varð hjá nærmasta granna, ið er eitt alilaksbrúk, varð sagt, at teir stutt innan høvdu lúsaviðgjørt við Hydrogenperoxid. Skjótt varð at kanningar við Barbro Taraldset Haugland, Phd-lesandi, á odda vóru gjørdar við sukurtara í ymiskum styrkum av hydrogenperoxid. Ikki er lætt at siggja nær tari er fólgaður ella ikki, men við mátingum av súrevennisframleiðsluni, kundi staðfestast, at tarin var deyður. Kanningar vóru gjørdar við óblandaðum hydrogenperoxid

(uml. 35%) og við 1/10 part upptynntum løggi. Her vísti seg at sukurtarin doyði sjálvst við tynnsta lögginum, og at helvtin av taranum doyi við blanding á uml. 1/20 part av lögginum. Í samrøðu við NRK greiðir Barbro frá, at sukurtarin hevur alstóran tíðning í vistskipanini fram við strendurnar, har vakstrarøki er fyri fisk og onnur djór, og ikki minni, at just sukurtarin hevur tíðning í súrevennisframleiðslu.

Hydrogenperoxid

Um evnið Hydrogenperoxid kann sigast, at talan er um etsandi lagg, ið kann tendra um hann kemur í samband við lívrunnið tilfar, og er eksplosivur um hann kemur í samband við t.d. kopar ella onnur rein metallir. Evnið verður sterkt upptinnt nýtt sum bleikievi og til sóttreinskan, og sum sterkur laggur til lúsabasing, har tað antin verður pumpað beinleiðis út í ein aliring ella nýtt í brunnbáti, fyri síðan at verða dumpað út í firðirnar.

Sjálvt um evnið hevur verið mettt sum tað mest umhvørvisvinarliga, sæst at neiligar avleiðingar á reku og krabbadjór, eisini plankton, ikki kunnu afturvísast. Hesum vegna hevur Havforskningsinstituttet boðað frá, at inntil vit hava meira nágreiniliga vitan um spjaðing og upptynning av Hydrogenperoxid í lúsaviðgerð, eigur fyrivarnisreglan móti dumping at verða sett í verk.

Í marts 2017 varð forboð sett at dumpa lúsabasingarevni nærhendis reku- og gýtingarøkum í Noreg, tí strendurnar í fleiri

kilometra longd vóru fjaldar av deyðum rekum. Og fyri nøkrum mánaðum síðan segði norsk fiskimálaráðharrin, Harald T. Nesvik, at vilja seta fullkomið bann móti dumping av lúsabasingarevnum nærhendis reku- og gýtingarøkum.

Sukurtari

Um sukurtara, ið her hjá okkum er at finna við kyrrupláss og niðan fyri hægstu fjørðu, kann sigast, at hann, saman við øðrum tarasøgum, er skógarvøksturur í sjónum og hevur alstóran tíðning fyri aðrar algur, sandmakk og annan makk, krabbadjór, fisk, fugl og súddjór. Hvørvur sukurtarin, kann tað hava við sær álvarsligar avleiðingar fyri lívið í sjónum.

Ovurstór nýtsla av Hydrogenperoxid

Nýtslan av Hydrogenperoxid í Føroyum er fleirfalt størri enn nýtslan í Noreg.

Í 2012 brúkti føroysk alivinna 43 kilo Hydrogenperoxid pr. tons av alilaksi, meðan norsk alivinna

brúkti 2,4 kilo pr. tons. Altso 20 falt so stór nýtsla í føroysku alivinnuni.

Í 2016 var nýtslan í Føroyum so at siga tann sama pr. tons av alilaksi, meðan norska nýtslan 10 faldadist til uml.22 kilo – og føroyska nýtslan tó tvær ferðir tað.

Varskó...sjálvt um tøkkin er tøk...

Norskir granskarar rópa varskó, og sjálvt politikkarnir eru við at fáa kaldasveittan fram eftir enn eina skelkandi avdúking um skaðáárin á lívfrøðina í sjónum. Her í landinum er deyðatøgn meðan viðkað verður um smoltstøðir og framleiðslu og enn størri framleiðslu á sjónum í opnum aliringum.

Uttanumtosið hjá stjóranum á Bakkafrost, Regin Jacobsen, at aling í lokaðum skipanum ikki letur seg gera, sleppur at standa ósvarað fra politiska myndugleikanum – sjálvt um norsk alifyritøka í fleiri ár

hevur alt á sjónum og í lokaðari skipan – uttan lakslús, uttan lúsabasingarevni, uttan skran- og fódurleivdir út í firðir og sund, og við einari vøru, sum verður tann, ið keyparin kemur at biða um – tí hon lúkur umhvørviskrøvini.

Umhvørvisstovan gevur aliloyvir, og hevur sum standard orðing, at best tøka tøkni skal nýtast – um hon er tøk. Og sjálvt um slík er tøk, so letur Umhvørvisstovan og harvið landsstýrið – alt um seg ganga og bara standa til.

Støðan í dag er ein grov umhvørvisdálking, heiluvágsviðgjørdur alilaksur sleppur leysur og áir og vøtn fyllast við sjúkufongdum og hálvdeyðum alilaksi, og villi laksurin er fyri hóttað at verða avoyddur.

Burðardyggja vinnu er so ikki talan um á nakran hátt, men heldur øvugt eina umhvørvisoyðandi vinnu, ið vit og tey, ið skulu koma eftir okkum, nokk vildu verið fyruttan.